

İMAJ, KİMLİK VE ANLAM OLUŞTURMA BİÇİMLERİNİN TURİZM BİNALARI ÜZERİNDE İNCELENMESİ

*Mualla KANCIOĞLU**

Özet: Bina ve çevresinin bireye sunduğu olanakların, fiziksel temelli gereksinimleri giderebilmesi yanında; imaj, kimlik, anlam gibi psikolojik temelli gereksinimleri de karşılayabilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle, turizm binaları ve çevresinin de planlanması ve tasarlanması aşamalarında; imaj, kimlik ve anlam oluşturabilmenin esasları üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

İmaj, kimlik, anlam oluşturma amacına yönelik olarak, son yıllarda ülkemizde yapılan turizm binalarının tasarlanması aşamasında; çeşitli stil, biçim ve arayışlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Ülkemizin Akdeniz Bölgesi'ndeki turizm binalarının planlama-tasarlama sürecindeki çeşitli stil, biçim ve arayışları üzerinde yapılan incelemede; bu yaklaşımlar üç grup altında değerlendirilebilir : Yöresel mimariden esinlenen yaklaşımlar, tarihi ve kültürel dönemlerden esinlenen yaklaşımlar, yeni arayışlardan esinlenen yaklaşımlar.

Genellikle, ülkemizde imaj, kimlik ve anlam oluşturma çabalarının, bireyin psikolojik gereksinimlerini karşılamanın yanı sıra; etkileyici bir biçim oluşturmaya dönüştüğü görülmektedir. Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki turizm yapılarının çok azında, sadece işlevlerin yansıtıldığı formların kullanıldığı; çoğunda ise, yerel ve tarihi geleneklere dayalı olarak oluşturulmaya çalışılan bir mimarlık söyleminden bahsedilebilir. Öncelikli olarak, çevresel verileri ve kullanım özelliklerini göz önünde tutan ve belirli bir söylemi olan her türlü mimari arayışların çevreyle özdeşleşmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Yöresel mimariden esinlenen yaklaşımlar, tarihi ve kültürel dönemlerden esinlenen yaklaşımlar, yeni arayışlardan esinlenen yaklaşımlar.

An Analysis of The Forms of Image, Identity And Meaning Formation in Tourism Buildings

Abstract: The possibilities that are provided by the building and its environment have to answer psychological needs such as image, identity and meaning, in addition to answering physical requirements. This is why the formation of image, identity and meaning is very important during the planning and design phase of tourism buildings and their environment.

In the design phase of tourism buildings in Turkey in recent years, various styles, forms and trends have been emphasized. In the analysis that has been made on the style, form and trends in the planning and design process of tourism buildings in the Mediterranean region of our country, these approaches can be evaluated under three different categories: approaches inspired by vernacular architecture, approaches inspired by historical and cultural periods, approaches inspired by new trends.

The attempts to form image, identity and meaning in our country have generally changed into developing an influential form besides meeting the psychological requirements of individuals. It can be stated that only a few of the tourism buildings in the Mediterranean Region of Turkey have forms based on functions, while the majority are based on local and historical traditions. All kinds of trends in architecture which take into consideration environmental and functional characteristics as a priority, and which are based on a certain concept, can be identified with the environment.

Key Words: Approaches inspired by vernacular architecture, approaches inspired by historical and cultural periods, approaches inspired by new trends.

1. GİRİŞ

Bina ve çevresinin bireye sunduğu olanakların, fiziksel temelli gereksinimleri giderebilmesi yanında; imaj, kimlik, anlam gibi psikolojik temelli gereksinimleri karşılayabilmesi de amaçlanmalıdır. Bu ne-

* Haliç Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Büyükdere Caddesi, No.: 101, Mecidiyeköy, İstanbul.

denle, turizm binaları ve çevresinin planlanması ve tasarlanması aşamalarında; imaj, kimlik ve anlam oluşturabilmenin esasları üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Turizm binaları kullanıcılarının, turizm binalarının sunduğu servis ve olanaklar yanında; bina ve çevresinin yörenin kimliğini yansıtmasına, farklı bir mimari çevre oluşturulmasına verdiği önem, Kaleiçi-Antalya, Kemer-Antalya, Bodrum-Muğla'da yapılan uygulama çalışması sonuçlarında da izlenmektedir (Tablo 1).

Son yıllarda, ülkemizde yapılan turizm binalarının tasarlanması aşamasında; imaj, kimlik, anlam oluşturma amacına yönelik olarak çeşitli stil, biçim ve arayışlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Tablo 1.
Kullanıcıların, Turizm Binalarının Mimari Özelliklerinin Önemi Üzerine Değerlendirmeleri (Kancıoğlu, 2001)

	Önem dereceleri (1: 1. derece önemli)							
	Antalya Kaleiçi		Antalya Kemer			Muğla Bodrum		
	Marina Oteli	Türk Evi Otelleri	Club Alda	Club Aquamarine	Champion Tatil Köyü	Manastır Oteli	Mercure Oteli	Myndos Oteli
Turizm binalarının mimari özelliğinin önemli olup-olmadığı								
Servis ve olanakları önemli	3	3	3	3	2	2	2	3
Türkiye ve Akdeniz'in mimari kimliğini yansıtması önemli	1	1	1	1	1	1	1	1
Farklı bir mimari çevrenin yaratılması önemli	2	2	2	2	2	2	3	2

2. TÜRKİYE'DEKİ TURİZM BİNALARININ TASARIMINDA KULLANILAN MİMARİ YAKLAŞIMLAR

Atasoy ve Ulusu-Uraz (1991), son yıllarda ülkemizde yapılan turizm binalarında yöresel, Osmanlı veya Türk imajları ile bağlantılı olarak özgün ve tercih edilen bir atmosfere ulaşma amacından bahsetmekte; turizm mimarlığının yarattığı tutumları üç gruba ayırmaktadır:

- Yüzeysel süslemenin kullanımı,
- Yalnızca sembolik elemanların kullanımı,
- Mimari elemanların özel biçimlerinin kullanımı.

Şener (1989), ülkemizde yeni tasarlanan turizm amaçlı mimari çevrelerde verilen yöresel referansların niteliklerini iki ana grup altında ele almaktadır:

- Kurumsal ilkelerin (kuralların) gereği verilen yöresel referanslar,
- Kurumsal ilkeli (kurallı) olmadan bilinçli olarak verilen yöresel referanslar.

Ayrıca Şener (1989), kurumsal ilkeli olmayan ve ağırlığı tasarluyıcıların yorumuna bağlı olan referansları üç gruba ayırmaktadır:

- Turizmden gelen talebe bağlı olarak verilen ve özünde korunmuş yöresel çevre değerlerine gösterilen ilginin etkili olduğu referanslar,
- Mimari akımların etkisi ve tasarluyıcıların yorumuyla verilen referanslar (rasyonalizm, postmodernizm vb. gibi),

- Kullanıcı ihtiyaçlarının, yöre koşullarına uygun biçimde ve geçerliliği denenmiş unsurlarla karşılanması isteğinden ve iklimsel özelliklerden kaynaklanan referanslar.

Baytin (1994), yeni yapı tasarımında kullanılan mimari yaklaşımları üç ana başlık altında değerlendirmektedir:

- Üsluba bağlı yaklaşımlar: Kuramsal olmayan yöreselci tarz ile kuramsal mimari üslubları içeren bu yaklaşım, yeni yöreselcilik ve tarihselcilik olmak üzere iki kısımda incelenmektedir.

- Bağlamcı yaklaşımlar: Yeni tasarımların mevcut çevre ile uyumunu ön plana alan bir yaklaşım tarzı olup; bağlamcılık, mekancılık ve ekolojik yaklaşım olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.

- Kuralcı yaklaşımlar: Mevcut çevrelerdeki yeni bina tasarımları üzerinde sınırlayıcı ve belirleyici etkileri olan imar kuralları, koruma kurul kararları ile tasarım uzmanları tarafından ortaya konulan yapılanma koşullarını içeren yaklaşımlardır.

Ülkemizin Akdeniz Bölgesi'ndeki turizm binalarının planlama-tasarlama sürecindeki çeşitli stil, biçim ve arayışları üzerinde yapılan incelemede, bu yaklaşımlar üç grup altında değerlendirilebilir:

A. Yöresel mimariden esinlenen yaklaşımlar

B. Tarihi ve kültürel dönemlerden esinlenen yaklaşımlar

C. Yeni arayışlardan esinlenen yaklaşımlar (modern, dekonstrüktivist mimari vb. gibi)

Yukarıda değinilen tüm stiller, belirli tasarım süreçleri ile çeşitlenmekte ve zenginleşmektedir. Broadbent (1973), mimari formun oluşumunda kullanılan tipolojik (ikonik), pragmatik, analogik, kanonik olmak üzere dört tip tasarlama yönteminin olduğuna değinmektedir. Tipolojik tasarlama, iklimsel, kültürel ve toplumsal etkenlerle oluşturulmuş geleneksel veya yöresel çevreler, tasarımcının biçimlendirme etkinliğini yönlendiren imaj kaynağını oluşturmaktadır. Pragmatik tasarlama, mevcut malzemeyi kullanarak deneme-yanılma yoluyla en gelişmiş sonuç biçime ulaşan, bu bakımdan neden ile sonuç arasındaki ilişkiyi esas alan bir biçimlendirme yöntemidir. Analogik tasarlama, benzetme süreçleri aracılığıyla mimari biçimlerin oluşturulduğu bir yaklaşımdır. Kanonik tasarlama ise, belirli ızgara, ölçü ve oranlar yoluyla mimari biçimlerin oluşturulduğu bir yaklaşımdır.

Smith (1974), Coyne ve diğ. (1990), tipolojik, pragmatik, analogik ve kanonik yaklaşımların yanısıra tasarımcının etkinliğini daha çok düşünce ve süreç bazına dayandıran ve biçimin düşünülmesindeki yöntem farklılıklarına dayanan bir diğer grup yaklaşımı önermekte; rutin (durgun), yenilikçi ve yaratıcı tasarım olmak üzere üç gruba ayırmaktadır. Rutin tasarım, mimari problemlerin mevcut biçimlerle çözülmeye çalışıldığı, bireysel yaratıcılığın olmadığı bir yöntemdir. Yenilikçi tasarımda, bir tipin yeniden üretilmesinden çok, değiştirilmesi, uyarlanması yoluyla yeni biçimler elde edilmektedir. Yaratıcı tasarımda ise, yeni öğeler ve yeni ilişkilerle tamamen yeni bir prototip yaratılmakta olup; daha çok yaratıcılık ön plandadır. (Ulus-Uraz, 1993)

Turuthan (1987), biçimin oluşturulmasına yönelik yöntemleri, aktarma, sıralama ve dönüştürme olmak üzere üç gruba ayırmaktadır. Aktarma yönteminde, yeni bir biçimi oluştururken, bilinen biçimlerin öğelerinden, bu öğeler arası ilişkiler, ölçüler ve oranlardan çeşitli şekillerde yararlanılmaktadır. Sıralama yönteminde, mevcut bir biçimin aynen aktarılmasıyla başlayan tasarlama faaliyeti, daha sonra bu biçimin problemi çözecek şekilde değiştirilmesi veya yeniden düzenlenmesi olarak ortaya konulmaktadır. Dönüştürme yönteminde, henüz yaşanmamış yeni bir durumu tasavvur ve ifade etmek amacıyla yeni düzenlerin yaratılması sözkonusudur.

Biçimin oluşturulmasına ilişkin olarak belirlenen aktarma, sıralama, dönüştürme süreçleri; referans öğelerinin aynen veya değiştirilerek kullanıldığı süreçler ile yoruma dayalı süreçler olmak üzere diğer bir başlık altında gruplandırılabilir.

3. TÜRKİYE'NİN AKDENİZ BÖLGESİ'NDEKİ TURİZM BİNALARININ MİMARİ ÜSLUBLARINA GÖRE ÖRNEKLER EŞLİĞİNDE İNCELENMESİ

3.1. Yöresel Mimariden Esinlenen Yaklaşımlar

- Milta Tatil Köyü / Kemer-Antalya

Milta Tatil Köyü'nde mimari yaklaşım olarak, işlevlerin yansıtıldığı formların yöresel elemanlarla donatılması şeklinde bir ilke izlenmiştir. Bu amaçla, kafesler, cumbalar, yalnızca gölge saçağı olarak düşünülen çatılar ve benzeri elemanlar kullanılmıştır (şekil 1) (Yapı, 1987). Bu tasarımda, yöresel referans öğelerinin aynen ya da değiştirilerek kullanıldığı gözlenmektedir.

Şekil 1.
Milta Tatil Köyü'nden Genel Görünüş (Yapı, 1987)

- Çamyuva Tatil Köyü / Kemer-Antalya

Çamyuva Tatil Köyü'nde mimari yaklaşım olarak, işlevsel çözümlemenin yanısıra kültürel kimlik arayışıyla mekansal nitelik oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçla, Anadolu ve yakın çevrenin toplumsal kültür belleğini hareket noktası alan bir tasarım prensibi içerisinde, kimlik arayışı ile özgün bir mekan oluşturmaya çalışılmıştır. Tasarımda, geçmişten alıntılar, çoğulcu mekansal öğeler, yeni bir bağlam içerisinde; ancak bir ironi dozuyula ve bütünleştirilerek kullanılmıştır. (Şekil 2-3) (Çavdar, 1989) Bu yapıların, yöresel ve tarihi çevrenin referans öğelerinin değiştirilerek kullanımı ile yorumu şeklinde bir tarzda tasarlandığı gözlenmektedir.

Şekil 2.
Çamyuva Tatil Köyü Konaklama
Ünitelerinden Bir Görünüş (Çavdar, 1989)

Şekil 3.
Çamyuva Tatil Köyü Çarşı
Binasından Bir Görünüş (Çavdar, 1989)

- Demir Turizm Kompleksi / Bodrum-Muğla

Demir Turizm Kompleksi'nde mimari yaklaşım olarak, yerel şehir tasarım ve kültürüne ait değerlerin yeni bir bağlam içerisinde ele alınması amaçlanmıştır. Konutlarda yer alan geniş yüzeylerin içerisindeki pencerelerin oluşturduğu saf geometrik düzenler, Akdeniz ve Türk-İslam kültürleri ile modern mimarinin sentezini yansıtmaktadır. Tasarımda, çeşitlilik, sadelik, sakinlik, mütevazilik gibi ilkeler kullanılmıştır (Şekil 4) (Cansever, 1989). Bu yapıların, yöresel çevrenin referans öğelerinin değiştirilerek kullanımı ile yorumunu içeren bir tarzda tasarlandığı gözlenmektedir.

Şekil 4.

Demir Turizm Kompleksi Konaklama Ünitelerinden Bir Görünüş (Kortan, 1993)

- Manastır Oteli / Bodrum-Muğla

Manastır Oteli'nin tasarımında, özellikle doğal çevre ile uyum içerisinde olabilmek amaçlanmıştır; ve çam, selvi ağaçları gibi yöre halkı için anlam taşıyan doğal varlıklar aynen korunmuştur (Gürsel 1989). Yöresel eleman ve mekanların yorumlanarak yansıtılması biçiminde bir mimari üslub kullanılmıştır (Gürsel, 1998). Bu yapının alanında yer alan çatı örtüsü, duvarları yıkılmış olan "chapel" ile taşıyıcı duvarları, üst başlık kemeri olmayan kapı, eski ölçüleri korunarak yeniden yapılmıştır (Şekil 5) (Gürsel 1989). Bu yapı, çağdaş mimari üslupla, yöresel ve tarihi biçim ve mekan anlayışının değiştirilerek kullanımı ile yorumu olarak nitelendirilebilir.

Şekil 5.

Manastır Oteli'nin Orta Avlusundan Bir Görünüş (Gürsel, 1989)

3.2. Tarihi ve Kültürel Dönemlerden Esinlenen Yaklaşımlar

- Pamfilya Tatil Köyü / Side-Antalya

Pamfilya Tatil Köyü'nde mimari yaklaşım olarak, derinlemesine kültür boyutuyla özgün bir estetik oluşturmak amaçlanmıştır; Doğu'ya özgün bir görüş tarzı; tasarımın temel yönlendiricisi olarak kabul edilmiştir. Bu amaçla, tasarımda, görüntüye giren yüzler çoğaltılarak, bunun yanısıra değişik yüzeylerde fark-

lı renk kullanımlarıyla gölgenin etkinliği hafifletilerek kitlelerin yoğunluğu azaltılmaya çalışılmıştır (Şekil 6-7) (Çavdar ve Giritlioğlu, 1988). Bu tasarımda, tarihi ve kültürel dönemlere ait referans öğelerinin aynen ya da değiştirilerek kullanılması yanısıra; post-modern bir mimari anlayış izlendiği gözlenmektedir.

*Şekil 6.
Pamfilya Tatil Köyü Konaklama Ünitelerinden Bir Görünüş
(Çavdar ve Giritlioğlu, 1988)*

*Şekil 7.
Pamfilya Tatil Köyü Resepsiyon Binasından Bir Görünüş
(Çavdar ve Giritlioğlu, 1988)*

- Club Aldiana Turizm Kompleksi / Side-Antalya

Club Aldiana Turizm Kompleksi'nde mimari yaklaşım olarak, geleneksel Türk konaklama tesisi olan kervansaraylar ile külliye'nin çağdaş yorumunu yansıtabilmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, mimari elemanların kullanılışı ve mekan ilişkilerinde sade bir anlayış izlenerek orijinal biçim oluşturulmaya çalışılmıştır (Şekil 8) (Özer, 1990). Bu tasarımda, tarihi ve kültürel dönemlerin referans öğelerinin değiştirilerek kullanımı ile yorumunu içeren; aynı zamanda post-modern bir mimari tarz izlendiği gözlenmektedir.

Şekil 8.

Club Aldiana Turizm Kompleksi Konaklama Ünitelerinden Bir Görünüş (Tanyeli, 1990)

3.3. Yeni Arayışlardan Esinlenen Yaklaşımlar

- Aquarius Tatil Köyü / Alanya-Antalya

Aquarius Tatil Köyü'nde mimari yaklaşım olarak, işlevsel olanı kullanarak sade bir biçim oluşturmak amaçlanmıştır (Şekil 9) (Bozkurt, 1988). Bu amaçla, beyaz duvarlar, geometrik boşluklar, teras çatılar vb. gibi mimari öğeler kullanılmıştır. Bu tasarımda, çağdaş mimari üslubun referans öğelerinin değiştirilerek kullanımı ile yorumu şeklinde bir tarz izlendiği gözlenmektedir.

Şekil 9.

Aquarius Tatil Köyü Konaklama Ünitelerinden Bir Görünüş (Bozkurt, 1988)

4. AKDENİZ İLE ÇEVİRİLİ AVRUPA ÜLKELERİ'NDEKİ TURİZM BİNALARINDAN ÖRNEKLER

Akdeniz ile çevrili Avrupa ülkelerinden Fransa, İtalya, Yunanistan ve İspanya'ya ait turizm binaları uygulamaları incelenmiştir (www.clubmed.com). İncelenen örnekler, genellikle sade biçim ve görünüşleri ifade eden, yöresel veya çağdaş mimari üslubu yansıtan uygulamaları içermekte; Fransa, İtalya ve Yunanistan'a nazaran İspanya'nın kıyılarını daha yoğun bir şekilde kullandığı görülmektedir.

Aşağıda görülen Fransa ve İtalya'ya ait örnekler, sade bir anlayışla yöresel mimari üslubu yansıtmaktadır (Şekil 10-11). Yunanistan'a ait örnek de, sade bir anlayışla çağdaş ve yöresel mimari üslubun sentezini sergilemektedir (Şekil 12). İspanya'ya ait örnek ise, yine sade bir anlayışla çevreye uyumlu çağdaş mimari üslubu sunmaktadır (Şekil 13).

Şekil 10.
Le Lavandou-Fransa Tatil Köyü Konaklama Ünitelerinden Bir Görünüş
(www.clubmed.com)

Şekil 11.
Kamarina-İtalya Tatil Köyü Konaklama Ünitelerinden Bir Görünüş
(www.clubmed.com)

Şekil 12.
Kalamata-Yunanistan Tatil Köyü Konaklama ünitelerinden Bir Görünüş
(www.clubmed.com)

Şekil 13
Porto Petro-İspanya Tatil Köyü Konaklama Ünitelerinden Bir Görünüş
(www.clubmed.com)

Fransa'ya ait diğer ilginç bir örnek olarak, Port-Grimaud Tatil Köyü verilebilir. Bu tatil köyü, yapay su kanalları etrafında sıralanan yapı gruplarından oluşmaktadır. Oluşturulan bu yapay su kanalları, sıkışık ve yoğun yapı gruplarını kabul edilebilir bir yoğunluğa dönüştürmektedir. Tasarımda, yerel mimarinin yorumu biçiminde bir anlayış kabul edilmiş; ancak özgün cephenin gerisinde yenilikçi bir organizasyon oluşturulmuştur (Şekil 14-15) (Spoerry, 2000). Daha önceden varmış gibi, yeniden yapılan bu örneklerle

rin mimari değeri tartişılır olmakla birlikte; mevcut çevredeki belirli değerlerin vurgulanarak kullanılması açısından ilginç bir rneği oluşturmaktadır.

şekil 14.
Port Grimaud-Fransa Tatil Köyü Genel Yerleşim Kısım Planı (Spoerry, 2000)

şekil 15.
Port Grimaud-Fransa Tatil Köyü Konaklama nitelerinden Bir Görünüş (Spoerry, 2000)

5. SONUÇ

Turizm yapılarının tasarımında, çevresel özelliklere uyum sağlama, kullanıcının fiziksel ve psikolojik gereksinimlerine çözüm getirme yanında; yatırımcı ve işletmecinin istekleri doğrultusunda ynlenildiği bir gerçektir. Genellikle, lkemizde imaj, kimlik ve anlam oluşturma çabalarının, bireyin psikolojik gereksinimlerini karşılamının yanısıra etkileyici bir biçim oluşturmaya dönüştüğü görülmektedir. Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki turizm yapılarının çok azında sadece işlevlerin yansıtıldığı formların kullanıldığı; çoğunda ise yerel ve tarihi geleneklere dayanılarak oluşturulmaya çalışılan bir mimarlık söylemin-

den bahsedilebilir. Ancak, yöresel anlayışı sunan tasarımlar, çevrenin kültürüne uygun biçimler üretebildiği, birey-çevre ve teknoloji arasındaki ilişkiyi kurabilen bir sisteme sahip olabildiği; ayrıca biçimlerin ötesinde yöre halkına ait anlamları kullanabildiği ölçüde başarılı olabilmektedir. Yine aynı şekilde, tarihselci anlayışı sunan tasarımlar, tarihselci biçimleri, öğeleri kullanırken temel ekolojik, estetik ve kültürel tavırları birleştirerek, bütüncül bir tavırla ve çağa uyabilen yeni anlamlar oluşturabilirse başarılı olabilmektedir. Öncelikli olarak, çevresel verileri ve kullanım özelliklerini gözönünde tutan ve belirli bir söylemi olan her türlü mimari arayışların çevreyle özdeşleşmesi mümkündür.

6. KAYNAKLAR

1. Anonim (1987) Milta Tatil Köyü, *Yapı Kültür ve Endüstri Dergisi*, İstanbul, 74, 42-48.
2. Anonim (2000) Kalamata / Yunanistan Tatil Köyü, www.clubmed.com.
3. Anonim (2000) Kamarina / İtalya Tatil Köyü, www.clubmed.com.
4. Anonim (2000) Le Lavandou / Fransa Tatil Köyü, www.clubmed.com.
5. Anonim (2000) Porto Petro / İspanya Tatil Köyü, www.clubmed.com.
6. Atasoy, A., Uluşu Uraz, T. (1991) Tourism and Architectural Design, *International Symposium on Architecture of Tourism in The Mediterranean*, Yıldız University, İstanbul, 13-16 October, 73-83.
7. Baytin, Ç. (1994) *Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Olgusuna Bir Yaklaşım: İstanbul Örneğinde Bir Uygulama Modeli*, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
8. Bozkurt, C. (1988) Aquarius Tatil Köyü, *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 231, 43-44.
9. Broadbent, G. (1973) *Design in Architecture: Architecture and Human Sciences*, John Wiley and Sons Ltd., London.
10. Cansever, T. (1989) Demir Turizm Kompleksi, *Yapı Kültür ve Endüstri Dergisi*, İstanbul, 88, 42-49.
11. Çavdar, T. ve Giritlioğlu, S. (1988) Pamfilya Tatil Köyü, *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 231, 49-51.
12. Çavdar, T. (1989) Çamyuva Tatil Köyü, *Tasarım-Mimarlık-İçmimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi*, İstanbul, 2, 12-18.
13. Gürsel, E. (1989) Bodrum-Manastır Otel, *Tasarım-Mimarlık-İçmimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi*, İstanbul, 1, 13-20.
14. Kancıoğlu, M. (2001) *Çevresel İmaj-Kimlik-Anlam Bağlamında Akdeniz Bölgesi'ndeki Turizm Binalarının İncelenmesi*, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
15. Kortan, E. (1993) Geleneksel Değerlerin Güncel Yorumu Üzerine, *Mimarlık Dergisi*, Ankara, 251, 60-61.
16. Özer, H. (1990) Club Aldiana, *Tasarım-Mimarlık-İçmimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi*, İstanbul, 6, 41-50.
17. Spoerry, F. (2000) Spoerry Architecture, *Turizm ve Sürdürülebilir Gelişme-Fransa'nın Deneyimleri Konferansı Bildirileri*, İstanbul, 8 Haziran.
18. Şener, H. (1989) Turizm İçin Tasarlanmış Mimari Çevrelerde Yöresel Referanslar, *Türkiye'de Son On Yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu*, Yıldız Üniversitesi, İstanbul, 6-7 Nisan, 304-312.
19. Tanyeli, U. (1990) Club Aldiana-Bir Eleştiri, *Tasarım-Mimarlık-İçmimarlık ve Görsel Sanatlar Dergisi*, İstanbul, 6, 51-53.
20. Turuthan, T. (1987) *Tasarılma Faaliyeti ve Tasarımcı Nitelikleri Üzerine Bir İnceleme*, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
21. Uluşu-Uraz, T. (1993) *Tasarılma-Düşünme-Biçimlendirme*, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.

7. KİŞİSEL GÖRÜŞME

1. Gürsel, E. (1998) Turizm Yapısı Tasarımcısı.